

На прѣданието, което разправя г. Стояновъ, че въ врѣмето на Кърджалиитѣ нѣкакви старини отъ урвичската крѣпость били прѣнесени и заровени въ нѣкоя стара черква въ Рилската планина, едва ли слѣдва да се отдаде толкосъ вѣра, за да ни спре да разтърсимъ основателно урвичската крѣпость.

Колкото за това, дали самъ царъ Ив. Шишманъ или единъ отъ братята му Асѣновци се е сражавалъ съ Турцитѣ около урвичската крѣпость, нищо положително не се знае. По прѣданието, името царъ Асѣнъ, (Иоанъ или Михаилъ) е повече свързано съ послѣдната сѣдбина на Урвичъ. Отъ друга страна, извѣстната староврѣмска пѣсенъ за сражението по софійското поле свързва скръбната сѣдба на Ив. Шишмана пакъ съ мѣстноститѣ около Урвичъ.

При лишението отъ положителни данни, това обстоятелство ни довежда до прѣдположението, че въ продължение на около 25 години, въ околността на София, българскитѣ войски трѣбва да сѣ се сражавали нѣколко пѣти съ Турцитѣ, като сѣ държѣли за прибѣжище и изходъ крѣпостъта Урвичъ и прохода на Искъръ къмъ Самоковъ, и по всѣка вѣроятность — първомъ подъ началството на Асѣня, а подиръ него и на прибѣгналия тукъ неговъ братъ търновскій Ив. Шишманъ. Другояче не може да се обяснятъ прѣданията за единия и другия въ свръзка съ сѣщия Урвичъ.

Това прѣдположение е що годѣ въ съгласие и съ кѣситѣ исторически данни, до колкото може да се сѣди отъ лѣточисленията на послѣднитѣ битки и отъ хода на завоеванията на Турцитѣ.

Слѣдъ прѣвземанието на Едерне и Пловдивъ (1362), Турцитѣ естествено сѣ се били опѣтили за София и тукъ е станало сражение около 1363 или 1364 год., въ което е падналъ Асѣнъ. На втория пѣтъ Турцитѣ вече сѣ били прѣвзели София (1382), обаче крѣпоститѣ по Витоша: Бояна, Бистрица, Урвичъ и пр. и пѣлия проходъ къмъ Самоковъ сѣ били още въ български рѣцѣ. Въ послѣднитѣ дни на обсадата на Търново, Ив. Шишманъ е прибѣгналъ тукъ и съ всички събрани войски е далъ сражение на софійско поле, като държѣлъ отзадъ си свободенъ изхода прѣзъ прохода на Искъръ. Слѣдъ несполуката отъ тая битка, Ив. Шишманъ е отстъпилъ прѣзъ прохода къмъ Самоковъ, гдѣто Турцитѣ сѣ го вече причаквали отъ къмъ Баня-Костенецъ и тукъ негдѣ въ послѣдно сражение е загиналъ, или е билъ вземенъ въ плѣнъ, откаранъ въ Пловдивъ и погубенъ (1395 г.) При това прѣдположение, твърдението, споредъ турски източници, че царъ Шишманъ е билъ вземенъ въ плѣнъ при старий Никополъ (Никюпъ).